

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, v državnem zboru zastopane.

Kos XXXIX. — Izdan in razposlan dné 11. junija 1895.

Vsebina: Št. 79. Ukaz v odvracanje in zatiranje prasje kuge (prasje kužne bolezni).

79.

Ukaz ministerstev za notranje stvari, pravosodje, trgovino in poljedelstvo z dné 9. junija 1895. l. v odvracanje in zatiranje prasje kuge (prasje kužne bolezni).

Na podstavi določila §. 1. v občem zakonu o živalskih kugah z dné 29. februvarja 1880. l. (Drž. zak. št. 35.) je ministerstvo za notranje stvari v porazumu z ministerstvi za pravosodje, trgovino in poljedelstvo prasjo kugo (prasjo kužno bolezen) vzprejelo med nalezljive bolezni, navedene v 1. odstavku omenjenega paragrafa tega zakona; potem takem naj se o ti živalski kužni bolezni (epizootiji) uporabljajo določila poglavja I., II., III., IV., V., VII. in VIII. tega zakona in pa k njim izdanega izvršilnega ukaza (Drž. zak. št. 36.), in pa kazenska določila zakona z dné 24. maja 1882. l. (Drž. zak. št. 51.) ter ministerskega ukaza z dné 8. decembra 1886. l. (Drž. zak. št. 172.), kolikor so se po teh izpremenila izvršilnega ukaza z dné 12. aprila 1880. l. (Drž. zak. št. 36.) določila k §. 18. občega zakona o živalskih kugah.

Mimo tega se v odvracanje in zator te bolezni zlasti še vkrepajo nastopna ukazila in se ob enem izdaje popis prikazni, pod katerimi se holezen javlja.

§. 1.

Ko se je po §§. 15. in 16. zakona z dné 29. februvarja 1880. l. (Drž. zak. št. 35.), govorečega o odvracanju in zatoru nalezljivih živalskih bolezni, oddalo občinskemu (graščinskemu) načelniku (županu) dolžno naznanilo, da je kje nastopila ali da se kje sumni prasja kuga (prasja kužna bolezen), ali ko je župan kakorsikoli izvedel, da je ta kuga res nastopila ali da je po tem, kakor se bolezen javi ali ker je že več prascev poginilo, moči sumneti, da vtegne kuga res nastopiti, mora on pri ti priči podati o tem naznanilo političnemu okrajnemu oblastvu in mu razložiti razmere, ki jih je izvedel, ter mora ukazati, da se nemudoma kolikor moči ločijo še zdravi prasci od že obolélh, in prepovedati vsakateri promet s prasci iz dotičnega suhotovanja, to je, ukazati mora zaporo hleva.

§. 2.

Dobivši naznanilo, mora politično okrajno oblastvo nemudoma uradno služočega živinskega zdravnika, in ako bi on bil zadržan, okuženi občini najbliže bivajočega živinskega zdravnika odposlati v ovedovanje, zlasti pa v to, da poizvé, odkod se je kuga zanesla, in da vkrene naredbe veterinarske policije.

§. 3.

Na kugi oboléli in kuge sumni prasci naj se od zdravih ločijo kolikor moči varno pred okužbo;

okužene hleve in okužena stojališča, in pa ako se kuga razširja črez več suhotovanj kakega kraja ali kake občine, tudi ves kraj je zapreti za uvažanje in izvažanje prascev.

Zaprta suhotovanja je oznameniti s tablami, na katerih je v razločnem in zeló velikem pismu postaviti na videž, da je tam kuga („prasja kuga“).

Kraje, o katerih se je razglasila zapora kraja, je oznameniti za okužene s tem, da se ob vhodih in izhodih postavijo svarilne table z istim napisom in pristavkom „Protí uvažanju in izvažanju prascev zaprt kraj“.

Ko v katerem kraju nastopi prasja kuga, je tudi za zdrave prasce prepovedovati njih skupno gonjo na pašo in skupno kopanje.

Posestnik mora za bolne prasce postaviti posebne strežaje, ki ne smejo prihajati v dotiko z zdravimi prasci, ter posebno posodo za krmljenje in napajanje in sploh vse druge za strežbo in nego potrebne priprave nabaviti in uporabljati posebe za okužene in posebe za zdrave prasce.

§. 4.

V krajih, ki jih je zadela prasja kuga (prasja kužna bolezen), in katere je kolikor moči določevati po prirodnih mejah (rekah, gorah, železniških nasipih) ter natančno oznamenjati, je sploh, dokler kuga traja, prepovedati promet s prasci, torej tudi skupno pašo prascev in prasje semnje, kakor tudi skapljanje (kastracijo) prascev.

§. 5.

Bolni prasci, na katerih poleg slabega teka, aobitosti, zarivanja v steljo zapaziš zlasti bljuvanje pli drisko, ali véliko trudnost, slabost v zadnjem delu telesa ali pa zarudelo kožo, posebno okoli ušes, rjavorudeče ali modre madeže na telesu, posebno na prsih, na trebuhu, na notranji ploskvi nog, sluzasto zamazane oči ali kašelj, se smejo zakalati ter pobijati samo pod nadzorom krajne policije v to, da se brez škode spravijo strani.

Mesó takih živali se nikakor ne smé rabiti, da bi je ljudje uživali.

§. 6.

Samó v občinah, v katerih se za podelavanje mrhovine sploh obratuje po oblastvu potrjen „kafillov razkuževalnik“ ali „termo-kemičen aparat“,

se smejo prasci, ki so za prasjo kugo (prasjo kužno boleznijo) poginili ali so bili zastran nje pobiti, uporabljati za dobivanje tolšče v tehnične namene in pa za dobivanje koščene in mesene moke s temi aparati, a ne odstranivši prej nikakega njih dela.

Če ti pogoji ne obveljajo, se morajo prasci, ki so poginili za prasjo kugo (prasjo kužno boleznijo) ali so zastran nje bili pobiti, ne da bi se spravil kak njih del strani, po predpisu zakopati na mrhovišču, po oblastvu potrjenem, a polití jih je poprej s sveže gašenim apnom.

§. 7.

Ako se bolezen poistini pri prascih v gnanih čredah, je ustaviti nadaljno gonjo ter živali zapreti, vkrenivši potrebno, da se bolne živali ločijo od še zdravih.

§. 8.

Občinski (graščinski) načelnik (župan) okuženega kraja mora vsak teden političnemu okrajnemu oblastvu določiti razpreglednico kuge, izpolnjeno kakor gre; v nji je na videž postaviti število okuženih suhotovanj in stojališč in pa število prascev, kar jih je v tednu, o katerem se poroča, prirastlo znova, obolelo, potem ozdravelo, poginilo ali pa se pobilo.

§. 9.

Da je kuga prenehala, to je uradoma proglašiti tedaj, kadar ni več nobene bolne živali in kadar v treh tednih po poslednjem slučaju bolezni ali pogina ni nobena žival več obolela ter so se prostori osnažili in razkužili takó, kakor ukazuje §. 20., točka 7. v občem zakonu v živalskih kugah z dné 29. februarja 1880. l. (Drž. zak. št. 35. in 36.).

§. 10.

V ministerskem ukazu z dné 10. aprila 1885. l. (Drž. zak. št. 54.) in v navodilu, spadajočem k njemu, besedi „peračec“ v oklepih pridejano oznamenilo „(prasja kužna bolezen)“ naj izpade in se prečrta.

§. 11.

Ta ukaz stopi v moč in veljavo 25. dné junija 1895. leta.

Bacquehem s. r.

Falkenhayn s. r.

Wurmbrand s. r.

Schönbörn s. r.

Podučilo

o prikaznih, pod katerimi nastopa prasja kuga (prasja kužna bolezen):

Prasja kuga (prasja kužna bolezen) je nalezljiva živalska bolezen, ki je do najnovejšega časa bila v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, popolnoma neznana; zatorej posestniki živine niso dosti gledali na njo in deloma se je celó zamenjavala s prasjim peračcem (vrbancem, perečim ognjem, všenom).

Njena nalezljivost pak je mnogo večja, kakor nalezljivost peračca in praviloma napade večino, včasih celó vse prasce v suhotovanjih, v katerih se vgnjezdi; tudi cepanje obolelih prascev je mnogo večje kakor pri peračcu; za to kugo pogine večina prascev.

Razširjanje njeno se zlasti pospešuje po trgovini s prasci, pa tudi po drugih sredstvih, seosebno po strežajih, skapljalcih (takozvanih kavčmarjih ali svinjerezih), po predmetih in zlasti po gnoju iz okuženih hlevov itd.

Ako se za prasjo kugo oboleli prasci pobijajo za silo, nastanejo v dotičnih suhotovanjih nevarna gnjezda kuge večkrat za dolgo časa; tudi je dokazano, da se kuga dalje širi po mesu in odpadkih takih zaklanih prascev.

Meso teh bolnih živali je človeškemu zdravju škodljivo in je večkrat táko kakor kuhano meso.

Prav pogostoma zatrošajo to kugo prasci, ki obolé le v manjši méri ali se morejo bolezní bolj upirati, kar velja o domačih, z angleškimi pasmi ne križanih pasmih, kateri torej kažejo le začasno bolehnost.

Najmenj se bolezní morejo upirati mlajši prasci (prašički, tekači).

Kužnina se raztroša po izdihavanem zraku, po izmečkih, ki se jih znebavajo obolele živali pri kašljanju, po skupni piči, oziroma ostankih piče, po napajališču, po izmetanem blatu in po seči, po gnoju iz okuženih hlevov, po ostankih stelje, po hlevskem orodju itd.

Bolezen sama sestoji iz pljučne vnetice in črevne vnetice, a večkrat se tudi na široko vniči kožica črevne žleze; v mnogih slučajih vrhu tega

še hudó obolé ledvice in scalni organi. Neredkoma se enake razrušbe kakor na kožici črevne žleze nahajajo tudi na žlezni kožici v gobcu, v žrelu, gol-tancu in v dušniku.

Pojavi bolezní so različni po tem, ali so obolela naj hujše pljuča ali pa čreva, oziroma vse dihalne poti ali pa prebavila.

Bolezen se pričinja s tem, da prasce nima pravega teka in je vedno žejen; živali so tedaj zeló mlahave in slabotne, zlasti v zadnjem delu; hoja jim je trudna, opotekajoča, omahujoča v zadnjem delu; noge so jim tako rekoč drvene, koraki majhni. Prasci mnogo leže, zarivajo se v steljo in vstajajo le neradi in težavno; oni krulijo poredkoma in precej hripavo, kašljajo slabotno, da jih je včasih komaj slišati, sploh dihamo naglo, čudno premikajoč otrebušje. Mnogokrat se v početku bolezní in nadaljnem njenem teku opazuje bljuvanje ali krvavo barvana driska, včasih tudi izmeček krvavo barvanega ali zeló s krvavo žlezo prevlečenega blata v malih kroglicah.

Bolne živali imajo hudo mrzlico, tresejo se po vsem životu; koža jim je včasih gorka, včasih hladna ter je večkrat, zlasti okoli ušes, na rilcu, pod vratom, na trebuhu in na notranji strani krač zeló rudeča do modra; največkrat se prikaže oprišč, združen s krastami.

S prva se oči solzé, a kmalu jih prelepi neka vlačna gnojna tvarina ter jim da biti odprtim le na pol.

Živali naglo medlé ter poginejo večkrat črez malo dni; včasih pak traja bolezen tudi več tednov, v redkih slučajih tudi več mesecev.

Pojavi bolezní nastopijo pri novič nakupljenih prascih praviloma kmalu potem, ko se ti spravijo v hlev, ter so tako čudni, da ne morejo ostati skriti, ako strežaji le količkej pazijo. Ko jih posestnik prascev zapazi, mora nemudoma podati o tem naznanilo občinskemu načelništvu (županstvu), katero naj prej ko mogoče vkrene potrebne naredbe, da se zabrani nadaljno razširjanje kuge; zakaj leki, ki bi v ti bolezní rés kaj pomagali, so še popolnoma neznani in tudi zdravljenje takó obolelih živali bi bilo najbrž brez vspeha, če pomislimo, da je bolezen navadno zeló nagla in da zeló vničuje za življenje posebno važne organe.

